

Όγδοη Μονογραφία

Μίνως ή Μάνος Χατζιδάκης
του Γεωργίου και της Βασιλικής - Αλίκης
γεννημένος στην Ξάνθη το 1925

Ποιό είναι το σπίτι του Μίνωα;

Είναι συνηθισμένο φαινόμενο κάθε τόπος να υπερηφανεύεται για τα θετικά του στοιχεία. Πιστεύω πως είναι σωστό και πρέπει να επιδιώκεται. Έτσι, πολίτες της πόλης αλλά και ξένοι επισκέπτες, μέσα στο ερωτηματολόγιό τους υπάρχει η φράση: που βρίσκεται το σπίτι του Μάνου Χατζιδάκη;

Γνωρίζουν ότι ο Μίνως γεννήθηκε στην Ξάνθη και προχωρούν να γνωρίσουν λεπτομέρειες της ζωής του.

Αφορμή παίρνοντας από τα παραπάνω δε θα δώσω ευθεία απάντηση αλλά με ένα κυκλικό περίπατο θα φθάσω στο αποτέλεσμα. Ποιος ξέρει; Μπορεί να συναντήσουμε ενδιαφέροντα στοιχεία στη διάρκεια του περιπάτου μας.

Η Ξάνθη είναι ελεύθερη από την Α΄ Βουλγαρική Κατοχή (1912-1919) στις 04.10.1919.

Πολλοί αξιωματικοί και στρατιώτες, των οποίων η καταγωγή ήταν από άλλες περιοχές της Ελλάδας, κατά τη διάρκεια της θητείας τους γνώρισαν τη Θράκη και οι εκτιμήσεις και εντυπώσεις τους ήταν διαφορετικές ανάλογα με τον τόπο προέλευσής τους.

Έτσι, μπορούμε να πούμε, με βασικό κριτήριο της έκτασης της καλλιεργούμενης γης, ότι ένας Λαρισαίος θα χαρακτήριζε τη Θράκη ικανοποιητική, ένας Ηπειρώτης όμως θα τη χαρακτήριζε παραδεισένια περιοχή.

Βάσει της συνθήκης της Λωζάννης δεν προχώρησε η υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών της Κωνσταντινούπολης και της Δυτικής Θράκης. Ο όρος αυτός της υποχρεωτικής ανταλλαγής δεν ήταν γενικός αλλά αφορούσε Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και Τούρκους της Δυτικής Θράκης, οι οποίοι αντίστοιχα ήταν κάτοικοι των περιοχών πριν από τις 18.11.1918 (λήξη Α΄ Παγκοσμίου πολέμου). Έτσι, όταν ένας Έλληνας υπήκοος είχε εγκατασταθεί στην Κωνσταντινούπολη μετά τις 18.11.1918 κρινόταν ως non etablie, δηλαδή ως ανταλλάξιμος, αντίθετα δε όσοι είχαν εγκατασταθεί πιο μπροστά από την προαναφερόμενη ημερομηνία κρίνονταν ως etablie, δηλαδή ως μη ανταλλάξιμοι. Ο ίδιος όρος ίσχυε και για τους Τούρκους της Δυτικής Θράκης. Ειδική Μικτή Ελληνοτουρκική Επιτροπή εξέταζε την ιδιότητα του etablie ή του non etablie.

Μια ομάδα Ηπειρωτών, οι οποίοι κρίθηκαν ως non etablie απελαύνονται από την Κωνσταντινούπολη και βρίσκονται στην Αθήνα. Είναι άνεργοι. Πηγαίνουν στο στρατηγό Δαγκλή (υπάρχει στην πόλη μας οδός με το όνομά του) και ζητούν δουλειά και προστασία. Ο στρατηγός Δαγκλής θέλοντας να βοηθήσει τους προτείνει να μεταφερθούν στην Ξάνθη, την οποία χαρακτηρίζει ως παράδεισο.

Η καταγωγή του στρατηγού Δαγκλή ήταν από το Αγρίνιο γι'

αυτό και μπορούσε να ξεχωρίσει τη διαφορά ανάμεσα στην ηπειρωτική και ξανθιώτικη γη. Ο ίδιος γνώρισε τη Θράκη εκτελώντας χρέη στρατιωτικού στην περιοχή.

Από την πλούσια Θράκη πέρασαν ως στρατιώτες και Κρητικοί, πολλοί από τους οποίους εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην πόλη της Ξάνθης. Αναφέρουμε τους Τζινεβράκη, Καρυωτάκη, Γραμματικάκη, Σκούφο, Χατζιδάκη και Ξυνιαράκη, δικηγόροι στο επάγγελμα, και Ζουμπουλάκη, καπνεργάτης στο επάγγελμα. Ήταν ο σπόρος της Κρητικής αδελφότητος της Ξάνθης.

Αυτές οι περιστάσεις φέρνουν και το δικηγόρο Γ. Χατζηδάκη (πατέρα του Μάνου) το 1923 στην Ξάνθη. Το 1925 γεννιέται ο γιος του Μίνως.

Το οίκημα που βρίσκεται στην οδό Βενιζέλου, το γνωστό με το όνομα μέγαρο Σαρκούτσου, είναι ιδιοκτησία του Ισαάκ Δανιέλ, ο οποίος πέθανε το 1924 και η γυναίκα και οι ανεψιοί του που το κληρονόμησαν, το ονομάζουν Μεγάλο Σπίτι (*Grande maison*).

Το μεγάλο σπίτι έχει χρέη στο δημόσιο ταμείο που περιέρχεται το 1932 στο Ελληνικό Δημόσιο. Εκεί εγκαθίσταται η Εφορία και το Δημόσιο Ταμείο και έχουμε νέο όνομα «Μέγαρο Οικονομικών».

Το Μεγάλο σπίτι νοικιάζεται και στον Α' όροφο διαμένει ο Κ. Αδαμίδης, προϊστάμενος του ηλεκτροφωτισμού του Δήμου Ξάνθης. Στο Β' όροφο διαμένει ο Γεώργιος Χατζιδάκης. Μάλιστα, έχουμε στο αρχείο, σε γαλλική γλώσσα, μια κατάσταση των επίπλων που παρέλαβε ο Κ. Αδαμίδης όταν νοίκιασε τον Α' όροφο.

Από τη δήλωση προς την Εφορία των κληρονόμων του Ισαάκ Δανιέλ, η οποία ακολουθεί, φαίνεται ότι ο Γ. Χατζιδάκης έμεινε στο Μεγάλο σπίτι ένα δίμηνο 01.04.1930-31.05.1930, ημερομηνία η οποία σημειώνει και την αναχώρησή του από την Ξάνθη. Η μίσθωση του Μεγάλου Σπιτιού δηλώνει την μη ύπαρξη ιδιόκτητης στέγης.

Το έτος 1945 ο Μάνος Χατζιδάκης έρχεται στην Ξάνθη και δίνει ένα ρεσιτάλ πιάνου. Την προσπάθειά του αυτή στήριξε τότε ο Ηλίας Γεραγάς, Διευθυντής του Δήμου Ξάνθης, εναίσθητος άνθρωπος στις πολιτιστικές κινήσεις, ιδρυτής το 1952 της Φιλοπρόοδης Ένωσης Ξάνθης (Φ.Ε.Ξ.).

Δηλώσεις στην εφορία των ιδιοκτητών του «Μεγάλου σπιτιού». Φαίνεται η κατοίκηση του Γ. Χατζιδάκη.

Έργον 3918.4

συστα της οικοδομής: Πόλις ή χωρίσ - ΕΑΝΘΗ δόδος Χρίστος αριθ. 31-31

Όνοματεπώνυμον ένοικου	Περιγραφή οικοδομής		Διάρκεια μεσθώσεως		Μηνιαίον μέσον με (διά τη διο- κατοχήνενα είτε ζύμενον)	Σύνολον ένοικων
	Χρονικότητα (απόθετης)	Λειτήσεις	Ά. κ. δ	Έ. ως		
Γεώργ. Καζανίδης	1/1/31	31/12/30	✓		100	1000
Ιωάννης Τραγούλης	1/1/30	31/12/30	✗		100	1400
Γ. Παπαδίκης	1/1/30	1/1/31	12		667	8000
Ζωή Λαζαρίδης	1/1/30	1/1/31	2%		100	1250
"	1/1/31	1/1/31	9%		100	3800
Γεώργ. Καραζίας	1/1/30	31/12/31	10		300	3000
Ζ. Γρηγορίου	1/1/31	31/12/31	10		417	5100
Γ. Χατζιδάκης	1/1/31	31/12/31	10		333	3330
Γ. Γαλανίδης	1/1/30	31/12/30	3		1667	3334
Γ. Αβαρίδης	1/1/31	31/12/31	10		1667	20000
1931-32						
Της προ 2980 της Ναυαρίνου	51-3-932	Ναξ 1162- 5176-			Ενοικούλας	
		Φ 1338- 2490				
932-33 Επονομασίαν						
Σύνολον ένοικων από την Απριλίου 1930 μέχρι την Μαρτίου 1931						
Φορολόγηση 50214						
ΣΗΜΕΙΩΣΗΣ: Σημεύουμε επανάθη α' τον πωλησιακόν διαθέσιμον δικαιώματον της σάσιν άλλην παρατηρήσην γιόγιμαν						
Ο Αγιάν ο.ο.ω.						
Σ. Σ. 301						

ποθεσία της οικοδομής: Πόλις ή χωρίσ - Ζαΐδης δόδος Δράκοντας Αριθμ. 31-31

Όνοματεπώνυμον ένοικου	Περιγραφή οικοδομής		Διάρκεια μεσθώσεως		Μηνιαίον μέσον με (διά τη διο- κατοχήνενα είτε ζύμενον)	Σύνολον ένοικων
	Χρονικότητα (απόθετης)	Λειτήσεις	Ά. κ. δ	Έ. ως		
Γ. Αβαρίδης	1/1/30	32/12/30	32%	100	1966	
Ζ. Γρηγορίου	1/1/31	6	6	425	1160	
Γ. Χατζιδάκης	1/1/31	1	1	1667	4554	

Στη δήλωση αυτή δεν φαίνεται η κατοίκηση του Γ. Χατζιδάκη.

Τοποθεσία της οικοδομής: Πόλης Θεσσαλονίκης — Εξάνθη — Διδύμης Χρύσης — Σερμού — Δοιδ. 2:

Όνοματεπώνυμον ένοικου	Περιγραφή οικοδομής			Διάρκεια μεσθέσεως			Μηνιαίες μίσθισμα (διά τι θεο- κατοδόμηνα είσαι δέμενον)	Ετοιμότητα διενίσκωσης:		
	Όροφος (Ισόγειον, ένδι- γειον, ίσος δρό- φος, κ.τ.λ.)	Διεύρυνση	Κούζινα	Μαγειρεύλα	Χρονολογία (αρχηγενάδες)					
					Α π.δ	Β ε.ι				
Γ. Ια. Χαλεψήτης				1	1/4/31	31/4/32	9	200	1800	
Α. Παπαζιάνη				1	"	31/3/32	12	500	6000	
Κ. Κευμπούλης				1	"	13/1/33	μ.8 1/2	400	3400	
Β.Λ. Τερογιάννης				1	"	31/3/32	12	425	5100	
Κ. Αδαμίδης	Οικία				"	"	12	1667	20000	

Η εφημερίδα «Φωνή της Ξάνθης» και η Θρακική Θεατρική Σκηνή, καλούν το Μάνο Χατζιδάκη για δύο συναυλίες στις 28.10.1978 ημέρα Σάββατο και 29.10.1978 ημέρα Κυριακή.

Το Μεγάλο
Σπίτι
(Grade
Mezone)
στην οδό
Χρύσης.

Λόγω καιρικών συνθηκών οι συναυλίες αναβλήθηκαν και τελικά δόθηκε μόνο μία στις 17.11.1978 ημέρα Δευτέρα και ώρα 8.30. Η συναυλία ήταν πετυχημένη, το αμφιθέατρο γεμάτο και μερικοί φοιτητές που μένουν απ' εξω δημιουργούν προβλήματα. Η συναυλία δε διακόπτεται και ο Μάνος Χατζιδάκης δηλώνει ότι μετά το τέλος θα την επαναλάβει για να ικανοποιήσει όλους, υπόσχεση που πραγματοποιήθηκε. Ο Μάνος Χατζιδάκης περπάτησε την περιοχή Αγίου Βλασίου, δήλωσε ότι δε θυμάται πολλά, ότι πήγε στο νηπιαγωγείο του Αντ. Μελισσείδη. Προ της συναυλίας ο νεοεκλεγείς δήμαρχος Κ. Μπένης (22.10.1978) και ο νομάρχης Κ. Θανόπουλος είχαν μια συνάντηση στο ξενοδοχείο «Ξενία» με τον Μάνο Χατζιδάκη.

Στις 29 Απριλίου 1979 ο Μάνος Χατζιδάκης έρχεται στην Ξάνθη και έχει μια συνεργασία με το Νομάρχη για πολιτιστικά θέματα. Καμία ανακοίνωση δεν υπήρξε.

Στις 10 Ιουλίου 1979 έρχεται στην Ξάνθη ο βουλευτής Λαμπρίας, ο οποίος συσκέπτεται με το νομάρχη, το βουλευτή Χάρη Ατματζίδη και το δήμαρχο Κ. Μπένη.

Μετά τη σύσκεψη ανακοινώθηκε ότι θα δημιουργηθεί στην πόλη ένα Φεστιβάλ διεθνούς επιπέδου. Υπάρχει μάλιστα αρχική πίστωση 5.000.000 δραχμών.

Τα σχόλια είναι θετικά και φωτογραφίζουν τον Μάνο Χατζιδάκη.

Στις 21.07.1979 ανακοινώνεται από το Μάνο Χατζιδάκη ότι θα ιδρυθεί στην Ξάνθη μια Μουσική Εταιρεία από τον ίδιο. Σκοπός της η οργάνωση μουσικών εκδηλώσεων (Φεστιβάλ) στην παλιά πόλη και στις 23 Ιουλίου ανακοινώνει ότι έρχεται στην Ξάνθη για να ενημερώσει το Δημοτικό Συμβούλιο. Πράγματι, πήγε πολύς κόσμος στο Δημοτικό Συμβούλιο για να τον ακούσει. Δήλωσε ότι οι τέσσερις λόγοι που τον ώθησαν στη δημιουργία αυτού που ονομάστηκε αργότερα «Μουσικός Αύγουστος» ήταν:

1. Ότι η Αθήνα είχε χρεοκοπήσει σε παρόμοια θέματα.
2. Η ύπαρξη του παραδοσιακού οικισμού, που παρόμοιός του δεν υπάρχει στην Ελλάδα.
3. Η θερμή υποδοχή του από το Νομάρχη και το Δήμαρχο.
4. Ότι η περιοχή είναι παραμεθόρια και έχει ιδιάζοντα χαρακτήρα.

Δήλωσε ότι είναι συγκινημένος για την παρουσία του στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Δήλωσε επίσης ότι δε θα είμαστε φτωχοί συγγενείς που θα τα ζητάνε όλα από το κράτος. Θα έχουμε τη βοήθεια του Γ' Προγράμματος και της Συμφωνικής Ορχήστρας.

Οι εκδηλώσεις θα διαρκούσαν είκοσι (20) ημέρες από 1ης Αυγούστου και ήδη είχε δώσει παραγγελίες σε Έλληνες μουσικούς να γράψουν έργα τα οποία θα παρουσιάζονταν πρώτα στην Ξάνθη. Ως χώροι για την πραγματοποίηση των εκδηλώσεων ορίστηκαν οι: 1) Πλατεία Μητροπόλεως, 2) Κινηματογράφος Ηλύσια και 3) ο χώρος βρόεια του παρεκκλησίου του Ανάργυρου Σιγάλα. Ο προϋπολογισμός του Φεστιβάλ ανερχόταν στα 25.000.000 δραχμές (ποσό μεγάλο για την εποχή εκείνη).

Στις 05.10.1979 έγινε μια συνάντηση νομάρχη, δημάρχου, προέδρου Δημοτικού Συμβουλίου και πολλών Ξανθιωτών. Ο Μάνος Χατζιδάκης ανέπτυξε τους σκοπούς της Μουσικής Εταιρείας Ξάνθης και δέκα εννέα (19) πρόσωπα πήραν μέρος στην προσπάθεια σύνταξης καταστατικού.

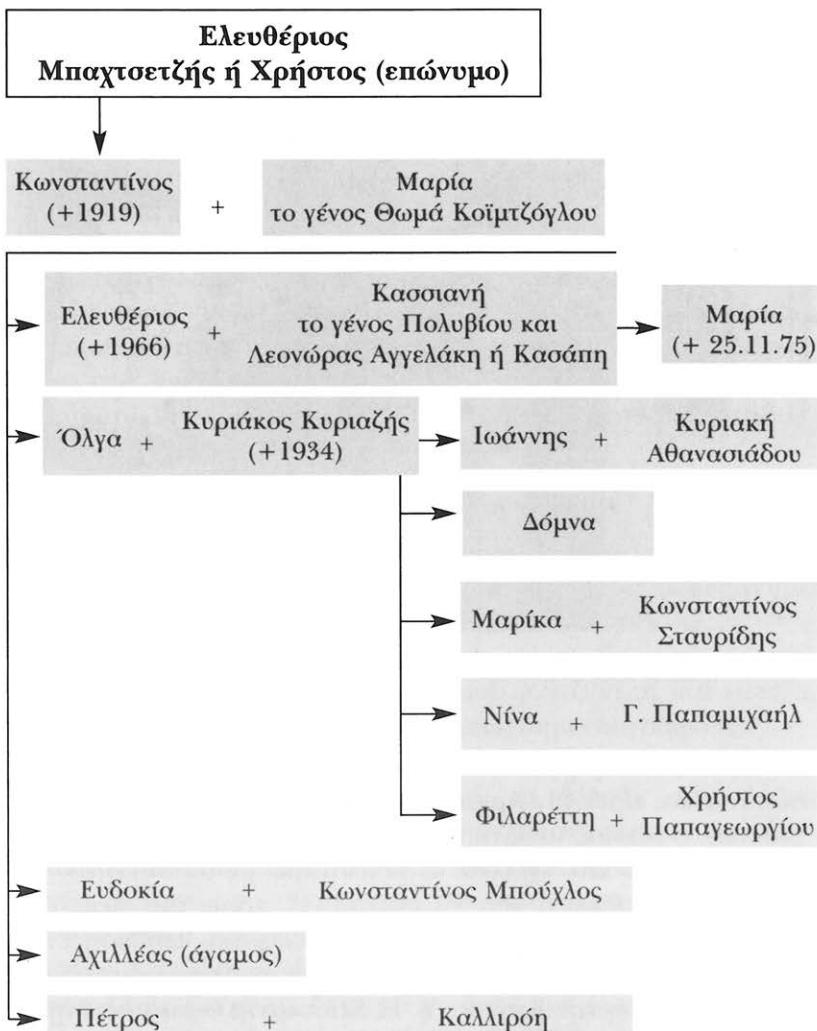
Υπήρξαν αντιδράσεις. Στα δέκα εννέα άτομα δεν υπήρχε ούτε ένας μουσικός, δε συγκαταλέγεται στους δέκα εννέα ο πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου.

Μίλησε ο νομάρχης και ακολούθησε η δήλωση του δημάρχου Κ. Μπένη πως ο Μάνος Χατζιδάκης θα ανακηρυχθεί επίτιμος δημότης της πόλης. Εδώ αρχίζουνε οι δυσκολίες. Στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου στις 06.10.1979 απερρίφθη η πρόταση του δημάρχου Κ. Μπένη για την παροχή του κλειδιού της πόλης στον Μάνο Χατζιδάκη.

Η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου (συνδυασμός δημάρχου Κ. Μπένη) αρνήθηκε την παροχή κλειδιού για το λόγο ότι ο δήμαρχος πήρε απόφαση προσωπική χωρίς απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, η δε μειοψηφία καταψήφισε και αυτή γιατί συνηθίζεται «να δίνεται το κλειδί σε αναγνώριση προσφερομένων υπηρεσιών. Όχι πριν από την προσφορά».

Ο Μάνος Χατζιδάκης έχοντας μπροστά του το στόχο να δημιουργήσει στην Ξάνθη το «Μουσικό Αύγουστο» προχωρεί στην αγορά σπιτιού στην παλιά πόλη. Που είναι αυτό το σπίτι; Υπάρχει μια παλιά οικογένεια Μπαχτσετζή στην Ξάνθη, που έχει τις ρίζες της στη Ραιδεστό της Ανατολικής Θράκης. Ακο-

λουθεί το γενεαλογικό δένδρο της οικογένειας Μπαχτσετζή.

Σημείωση: Στην οδό Καραολή υπάρχει το Χάνι Μπαχτσετζή. Στην είσοδο αριστερά υπάρχει η επιγραφή: Κωνσταντίνου Χρήστου Παχτετσή, 1887 1 Μαΐου

Σπίτι οδού Αντίκα αριθ.11 (το διώροφο κτίριο αριστερά)

Το σπίτι που αγόρασε ο Μάνος Χατζιδάκης βρίσκεται στην οδό Αντίκα, αριθ.11. Αρχικά ανήκε στον Κωνσταντίνο Μπαχτσετζή, ο οποίος πέθανε το 1919 και το άφησε στους γιους του Ελευθέριο και Αχιλλέα. Ο τελευταίος, με διαθήκη του το άφησε στον αδελφό του Ελευθέριο. Η κόρη του Λευτέρη, Μαρία, πεθαίνει ύστερα από μια δολοφονική επίθεση εναντίον της στις 25.11.1975 και το σπίτι περιέρχεται στη γυναίκα του Λευτέρη την Κασσιανή. Η Κασσιανή, δέκα πέντε ημέρες πριν το θάνατό της το μεταβίβασε με διαθήκη στον Αλέξανδρο Δερμετζόγλου του Δήμου και της Ελένης. Η Κασσιανή ήταν θεία του Αλέξανδρου Δερμετζόγλου από τη μάνα του. Ο τελευταίος στις 26.10.1979 πωλεί το σπίτι στον Μίνωα ή Μάνο Χατζιδάκη του Γεωργίου και της Βασιλικής – Αλίκης αντί του ποσού των 800.000 δραχμών.

Το σπίτι έχει συνολική έκταση με τη μικρή αυλή του 129 τ.μ. Στον ισόγειο χώρο έχει τρία δωμάτια και βοηθητικούς χώρους. Το ίδιο ισχύει και για τον 1ο όροφο. Βρίσκεται, όπως προαναφέραμε, στην οδό Αντίκα αριθ.11.

Μάρτιος 1980: Καμιά κίνηση για τον «Μουσικό Αύγουστο», ενώ ο δήμαρχος έδωσε το κλειδί της πόλης στον Μάνο Χατζιδάκη.

Σχόλια: Ο Μάνος Χατζιδάκης απογοητεύτηκε από το κλίμα που δημιουργήθηκε στην επιτροπή των Ξανθιωτών. Είχε πληροφορίες ότι η πλειοψηφία των μελών ανήκει σε ορισμένη κομματική παράταξη, η οποία ήταν φιλική προς το τότε κυβερνών κόμμα (Κ. Καραμανλή). Άλλωστε και ο ίδιος είχε φιλικές σχέσεις με την κυβέρνηση, η οποία τον διώρισε Διευθυντή του Γ' Προγράμματος. Τελικά, ο Μάνος Χατζηδάκης ανακοινώνει ότι θα πραγματοποιήσει τον «Μουσικό Αύγουστο» στα Ανώγεια της Κρήτης. Στις 20.08.1980 γίνεται συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο για τη ματαίωση του Φεστιβάλ. Η απάντηση του δημάρχου Κ. Μπένη ήταν:

1. Φταίει το Δημοτικό Συμβούλιο.

2. Φταίνε οι δημοσιογράφοι.

3. Φταίνε οι Ξανθιώτες, οι οποίοι έδειξαν ψυχρότητα και πρόσθεσε ότι από την τοπική του παρέθεσε τέσσερις φορές γεύμα στον Μάνο Χατζιδάκη.

Απαντήσεις: Ποτέ ο δήμαρχος δεν κάλεσε δημοσιογράφους όταν είχε συναντήσεις με τον Μάνο Χατζιδάκη και αυτή η μυστικότητα παρεξηγήθηκε από τους δημοσιογράφους.

Ο Δικηγόρος Ευάγγελος Λάμπρου, νομικός σύμβουλος του Δήμου, συνέταξε το καταστατικό, το έστειλε στον Μάνο Χατζιδάκη, ο οποίος έδειξε τρομερή αδιαφορία για όσα υποσχέθηκε. Δε μπορούσε να έχει επαφή μαζί του.

Ο Κ. Κυδώνης είχε νοικιασμένο το σπίτι του που βρίσκεται στην πλατεία Μητροπόλεως (σημερινός παιδικός σταθμός). Ο Μάνος Χατζιδάκης δήλωσε την επιθυμία να το νοικιάσει ο ίδιος. Ο Κ. Κυδώνης δέχτηκε γι' αυτό και έλυσε τη μίσθωση με τον ενοικιαστή του και ανέμενε. Ο Μάνος Χατζιδάκης δεν απάντησε με αποτέλεσμα να ζημιώθει ο Κ. Κυδώνης.

Λέγεται ότι ο Μάνος Χατζηδάκης προείδε μια κομματική και οικονομική εκμετάλλευση από την επιτροπή και γι' αυτό απεχώρησε.

Αληθές είναι ότι ο Μάνος Χατζηδάκης ήταν πολυάσχολος και ιδιόρρυθμος τύπος.

Ο γράφων την εποχή εκείνη βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη με μια μετάθεση έξι ετών και δεν έχει προσωπική αντίληψη των γεγονότων.

Σήμερα αρκετοί από τους αναμειχθέντες στο όνειρο του «Φεστιβάλ» έχουν πεθάνει και μια δική μου τοποθέτηση πάνω στη ματαίωση του Φεστιβάλ, η οποία μπορεί να έχει έστω και μια μικρή αιχμή σε θανόντα δεν είναι σωστή.

Τελικά, ο Μίνως ή Μάνος Χατζιδάκης, μουσουργός, ο οποίος γεννήθηκε στην Ξάνθη το 1925, πωλεί το σπίτι στο Βασίλειο Στεφανή του Κωνσταντίνου στις 30.11.1982.

Εδώ κλείνει ο κυκλικός περίπατος.